

אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה (אגרת הבעש"ט)

אוצר פניני החסידות עם אוצרות גאוני הדורות

מאמרים נבחרים משכיות חמדה ושמועות נאות
ככתבם וכלשונם של רבותינו הקדושים
מאורי החסידות וגאוני הדורות
המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים
מנוקד ומפוסק

חנוכה

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
מכון "אור לישרים" ירושלים

מחזורת קרו טללי ברמה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

יודעת כי אני ה' מושיעך וגואלך אביר יעקב (ישעיהו ס טז)

מילי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל (בראשית מט כד)

חנוכה

• דרשות חתם סופר •

רבי משה סופר זיע"א

ראש חֲדָשׁ כֶּסֶלוֹ כִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים

בְּתַיִב בִּירְמִיָּה קִפִּיטָל ל"ו: וַיְהִי בַשָּׁנָה
 הַחֲמִישִׁית לַיהוֹיָקִים וּגו' בַּחֲדָשׁ
 הַתְּשִׁיעִי קָרְאוּ צוֹם, וְכָתַב שָׁם בְּסוּד מִשְׁרִים
 בְּהִגָּהֶת רַש"י, שֶׁהִיָּה יוֹם צוֹם כֶּסֶלִיו, מִשּׁוּם
 דְּמֵרֵאשׁ חֲדָשׁ אֱלוּל עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים יֵשׁ
 אַרְבָּעִים יוֹם, וְהוּא בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, כְּאִשָּׁה
 הַיּוֹלְדֵת לְשִׁבְעָה, וּמִי שֶׁלֹּא שָׁב אָז בַּתְּשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, אֲזִי יֵשׁ מֵהוֹשַׁעְנָא רַבָּה עַד רֵאשׁ חֲדָשׁ
 כֶּסֶלוֹ אַרְבָּעִים יוֹם, וְהוּא יוֹם הַכַּפּוּרִים
 שֶׁבַּחֲדָשׁ הַתְּשִׁיעִי כְּאִשָּׁה יוֹלְדֵת לְתַשְׁעָה
 חֲדָשִׁים (ח"ב ע"ב ש"ע):

• בני יששכר •

רבי צבי אלימלך מדינב זיע"א

'כסלו' רומז להתגלות אור הגנוז

בַּחֲדָשׁ הַזֶּה הִיָּה מְבַחֲיֵנֵת אֹר הַגָּנוּז שֶׁנִּגְנַז
 בַּתּוֹרָה. וְעַיֵן שָׁם מֵה שְׁכַתְּבָתִי בְּשֵׁם
 הַרוֹקַח (סימן רכה) שֶׁעַל כֵּן נִתְקַנּוּ ל"ו גֵּרוֹת כִּנְגַד
 ל"ו אֹר וְגַר וּמְאֹרוֹת שֶׁנִּזְכְּרוּ בַּתּוֹרָה, הוּא
 רְמִיזַת אֹר הַגָּנוּז שֶׁשָּׁמֵשׁ ל"ו שְׁעוֹת לְאָדָם
 הַרְאִשׁוֹן וְאַחַר כֵּן נִגְנַז וְנִתְכַּסָּה בַּתּוֹרָה.

חֲדָשׁ כֶּסֶלוֹ

• גְּנֵזֵי יִשְׂרָאֵל •

רבי ישראל מטשורנוביל זיע"א

המגיד מטשורנוביל זיע"א שמע בעולם העליון
שר"ח כסלו הוא יום סליחה וכפרה

הַעוֹלָם אוֹמְרִים, כִּי בַּחֲנֻכָּה הוּא הַגָּמֵר,
 וּמְבָרְכִים בְּגֵמֵר טוֹב. וּמְסַפֵּר בְּשֵׁם
 זְקַנֵי הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מוֹטְלֵי מִטְּשַׁעֲרֻנוֹבִיל זצ"ל,
 אֲשֶׁר שָׁמַע בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ כֶּסֶלוֹ רַעַשׁ בְּעוֹלָם
 הָעֵלְיוֹן, וְנֶאֱמַר לוֹ שֶׁהוּא יוֹם סְלִיחָה וְכַפְּרָה,
 כִּי יַעַן שֶׁחֲנֻכָּה הוּא הַגָּמֵר מִתְּחִילָה הַהֲאָרָה
 כָּבֵר מִתַּחֲלַת הַחֲדָשׁ.

חֲנֻכָּה וּפּוּרִים הֵם יְמֵי סְלִיחָה, הַטַּעַם לְכַךָּ

גַּם עַל פּוּרִים אֵיִתָּא (תיקוני תיקון כא נז): שֶׁהוּא
 כִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. וְהַטַּעַם שֶׁשְׁנֵי חֲגִים הָאֵלוּ
 הֵם יְמֵי סְלִיחָה, כִּי בְּדַרְךְ הַטָּבַע הָאָדָם נִדוֹן
 לְפִי מַעֲשָׂיו, אִם הוּא רָאוּי לְסְלִיחָה אוֹ לֹא,
 אֲבָל בְּשְׁנֵי חֲגִים אֵלוּ, שֶׁנַּעֲשׂוּ אֹז נְסִים לְמַעַלָּה
 מִן הַטָּבַע, וְנִסְ שֶׁלְּמַעַלָּה מִן הַטָּבַע יִתְעוֹרֵר
 כִּיּוֹמוֹ לְעוֹלָם וְיִשְׂרָאֵל יִתְעַלּוּ אֹז לְמַעַלָּה מִן
 הַטָּבַע וְשֵׁם הַכֹּל רַחֲמִים וְחֲסִדִים, וּמִמִּילָא
 יִתְכַפֵּר הַכֹּל בֵּין רָאוּי וּבֵין אֵינְנו רָאוּי, וְהֵם
 אֲמַת יְמֵי סְלִיחָה וְכַפְּרָה וּלְטַהַר הָעוֹלָמוֹת
 בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּנו אָמֵן סְלָה:

צַרְדָּה שְׁהִיָּה בְּגִזְרָה וְנִשְׁמַקֵּעַ כָּל כָּף עַד שָׂרְכַב
עַל סוּס בְּשִׁבְתָּ, וְהַכְנִיס רַבִּי יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר
בְּלִבּוֹ הַמְּבֻטָּח עֵז לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה עַל יְדֵי
שְׂאֵמֶר לוֹ וְאִם כָּף לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ קַל וְחִמֵּר
לְמַכְעִיסָיו, עַד שְׁקִיָּם בְּעֶצְמוֹ אֲרַבַּע מִיתוֹת
וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּשַׁעַה קָלָה קִדְמֵנִי זֶה לְגַן עֵדֶן.

וּבַחֲדָשׁ כִּסְלוֹ יֵשׁ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְבֻטָּח
עַז שְׂיֻכָּל לְקַנּוֹת עוֹלָמוֹ בְּשַׁעַה
אֶחָת. שְׁעַל זֶה יֵשׁ מְבֻטָּח עַז לְיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
שְׂאֵמֶרוֹ בַּזְהַר הַקְּדוֹשׁ (ח"א קמב). עַל פְּסוּק 'עוֹז
לוֹ בְּךָ מַסְלוֹת בְּלִבְכֶם', עֵינַי שָׁם. אִם אָף יִפְנֶה
עֶצְמוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, כְּמוֹ שְׂאֵמֶרוֹ פְּתַחוּ לִי
פְּתַח אֶחָד שֶׁל תִּשׁוּבָה כַּחֲדָה שֶׁל מַחַט וְאֲנִי
אֶפְתַּח לָכֶם פְּתָחִים כּו', וְעַמָּךְ כָּלֵם צַדִּיקִים
יִהְיֶה ה' בְּכִסְלֶךָ:

• וַיְדַבֵּר מוֹשֶׁה •

רַבִּי מוֹשֶׁה יְחִיאֵל אֱלִימֶלֶךְ מִלְּבַרְטוֹב זִיע"א

הַכְּנָה לְקַבֵּל אוֹרוֹת הַנִּרְוֹת

לְאַשֵׁר הַיָּמִים הַקְּדוּשִׁים יָמֵי הַנְּסִים
מִמְשַׁמְשִׁים וּבָאִים, יִבְקֶשׁ כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׂיֻכָּה לְהַאֲצִיל בְּרַכָּה אֱלֹהֵי
שְׂיֻטִּיב הַנִּרְוֹת בְּגִשְׁמֵי וְרוּחֵנִי, כְּלוֹמַר בְּאוֹר
הַמְּצוּהָ יָאִיר אוֹר יְשׁוּעָה עָלָיו וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל
גַּם הַיּוֹם בִּישׁוּעַת הַמְּקוֹם כְּרוּף הוּא, לְמַעַן
תִּגְלֶה וְתִרְאֶה הַנִּיּוּצוֹץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַהֶסְתֵּר,
כְּלוֹמַר גַּם כִּי אֲשַׁב בַּחֲשׂוֹךְ ה' אוֹר לִי (מִיכָה

: ח ט

וַיְדַעְתִּי עַל כֵּן שֵׁם הַחֲדָשׁ (שְׁהֵאִיר בּוֹ הָאֶרֶז
מִן הָאוֹר הַגָּנוּז וּמְכֻסָּה בַתּוֹרָה)
נִקְרָא כִּסְלוֹ - 'כִּס לו', כְּפוּי ל"ו אוֹר וְנֵר
וּמְאוֹרוֹת נִתְגַּלָּה הַהָאֶרֶז בַּחֲדָשׁ הַזֶּה, וּמְצַרֵּף
לְאוֹר הַזֶּה 'טִבְת', אוֹר כִּי 'טוֹב':

• פְּרִי צַדִּיק •

רַבִּי צְדוֹק מְלוּבְלִין זִיע"א

בַּחֲדָשׁ כִּסְלוֹ יֵשׁ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְבֻטָּח עַז
שְׂבִיכְלָתוֹ לְקַנּוֹת עוֹלָמוֹ בְּרֻגַע אֶחָד

שֵׁם חֲדָשׁ זֶה כִּסְלוֹ, וְהוּא מְלֻשׁוֹן 'אִם שְׂמַתִּי
זֶהָ כִּסְלִי' (אִיִּב לֹא כו), וְכֵן 'כִּי ה' יִהְיֶה
בְּכִסְלֶךָ' (מְשִׁלִּי ג כו), שְׁהוּא לְשׁוֹן מְבֻטָּח עַז.
נִרְאֶה שְׁעַסְק חֲדָשׁ זֶה שְׁפָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
יִהְיֶה לוֹ מְבֻטָּח עַז בַּה' וְכו'.

וּבַחֲדָשׁ זֶה נִס חֲנֻכָּה שְׁהִיָּה שְׁלֵא כְּדָרָף
הַטְּבַע כָּלָל. דְּנִס פּוֹרִים הִיָּה כְּמַעֲט
קְרוֹב לְטְבַע בְּעֵינֵי הָעוֹלָם, שְׁעַל יְדֵי שְׂמֻלְכָה
אֶסְתֵּר נִהַפְּף לְכַבּוֹ לְטוֹבָה, אֲבָל בַּחֲנֻכָּה שְׁהִיָּה
בְּמַלְחָמָה עַל יְדֵי אֲנָשִׁים מְתֵי מַסְפֵּר, וְאָף אַחַר
שְׁנַתֹּסֶף עָלִיהֶם, מִכָּל מְקוֹם מֵה נִחְשְׁבוּ נִגְד
חֵיל הַיּוֹנִים שְׂמֻלְכוֹ בַּכֶּפֶה אַז.

רַק עַל יְדֵי מְבֻטָּח עַז שְׁהִיָּה לְהַכְהַנִּים, כִּי אֵין
מְעַצוֹר לָהּ 'לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בְּמַעֲט, עַל
יְדֵי זֶה נִצְחוּ, מְסַרְתָּ גְבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים
וְרַבִּים בְּיַד מְעֻשִׁים'. וְהִיָּה בַּחֲדָשׁ זֶה כִּסְלוֹ
שְׁנִקְרָא עַל שֵׁם הַמְּבֻטָּח עַז שְׂיֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל, 'כִּי
ה' יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ'.

וּבְגִזְרָת יוֹן מְצִינּוֹ (בִּי"ר סה) בְּיָקוּם אִישׁ צְרוּרוֹת
בֶּן אַחִיו שֶׁל רַבִּי יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ

• בינת ישראל •

רבי ישראל מגורודזיסק זיע"א

הארתו כקדשת יום טוב

השליש רגלים שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל ושומן נפר כל השנה, ובזמן הגלות שאין דעת האדם צלולה נתוסף גם יום טוב שני של גלויות כדי לחזק יותר ההארה של יום טוב לכל ימות השנה.

והנה מסכות עד פסח הזמן רחוק, לפיכך נתן לנו ברחמי ה' ימי החנוכה לעורר בנו ההארה של קדשת יום טוב, וזה חביב עלינו ביותר, משל לאב שלא ראה את בנו זמן רב ובטרם יקרב אליו מראה לו האב פנים של שמחה והרגע הזה חביבה על הבן מאד:

• שארית ישראל •

רבי ישראל דב מווילעדניק זיע"א

חנה בסוד אורו של משיח

קבלתי ממורי הרב מטשערנאביל ז"ל, כי חנה הוא בסוד אורו של משיח, כמאמר (תהלים קלב יז) 'ערכתי נר למשיחי', שעל ידי מצות הנרות בחנה נמשך עלינו אור משיח צדקנו, אור צדיקים, אור צדיק יסוד עולם הכולל בתוכו אור שבועה רעים, בחינת 'אור זרע לצדיק' (תהלים צו יא).

שעל ידי אור של חנה נמשך אורו של משיח, צדיק הפולל, לתקן את נפשותינו ורוחנו וגוינתנו וכו'. וכן בכל שנה, נשמת צדיק יסוד עולם, נתעורר נשמתו של מתתיהו בן יוחנן כהן גדול הקדוש, לקבץ נדחנו ולטהרנו מקלפותינו וטמאותינו, לבל ידח ממנו נדח.

• מכתב קדש •

רבי ישראל מגור זיע"א

הכנה לקליטת הקדשה וטהרה בימי החנה

קבלתי מכתבך, ואף שאין לי מה לכתב, רק בהתקרב ימי חנה הימים המסגלים לקלט קדשה וטהרה, ומתגלים אורות גדולות, יעזר השם יתברך ויפתח לבנו ויאיר עינינו בתורתו וישים בלבנו כו', והעקר שלא נטרד בעניני עולם הזה המפריעים לעבודות השם (קובץ זכרון צבי מאיר):

מעלת וקדשת ימי החנה

• אוהב שלום •

רבי שלום מקאמינקא זיע"א

חנה - נר קטן המבליח את אפלת ימי החורף עד שיאיר אור חג הפסח

לאחר ספות, בבוא החורף הגדול, לשנזכרים ומתבוננים שעתה הולך ומתקרב חורף ארץ כזה, ואנו נמצאים בתקף חשכת הגלות, ואין לנו ימים קדושים ונעלים, שנוכל להתחזק בהם ולהתחמם לאורם, עד ימי הפסח, אזי רעה תאחזנו שלא נפל חלילה ברשת העצבות ומכמרת היאוש רחמנא לצלן, וצריך רחמים מרבים לעבר ימים אלו בשלום.

לכך רחם עלינו בעל הרחמים, והדליק לנו באמצע החורף נר קטן (הכונה על נרות חנה) המזהיר לכאן ולכאן, והמאיר לנו את הדרך בימים הקודמים לו ובחצי החורף אשר לאחריו, ונותן לנו פח ותעצומות להחזיק מעמד עד ימי החג:

עומד עליהם, וכמו הג' רגלים שהם ממש רגלים שכל השנה נשען עליהם.

רק בדורות הקדמונים היה די להם בג' רגלים, ודורות האחרונים שהיה גלוי וידוע לפני אבינו שבשמים שלא היה לנו תקומה חס ושלום, והוסיף לנו מועדות אלו. ואנו נתקנים בנו אין שוטה נפגע.

אבל חכמים הראשונים ועובדי ה' באמת, בלי ספק מרגישים ורואין שבבא זמנים הללו אי אפשר להתקיים בלי סיוע היום טוב הזה והמצוה של הנרות שהמה מאירן בתוך החשוך וכו'.

ובדאי הרגלים שבתורה המה במעלה עליונה, כענין ההפרש בין נבואת משה רבנו עליו השלום ביזה הדבר, אספקלריא המאירה. ורגלים אלו דחנכה ופורים שהמה רק דברי קבלה ותורה שבעל פה, לכן נקרא חנכה, פה, בחינת שאר נביאים, כמו שכתב בספר קדשת לוי.

בחנכה ופורים אפשר לזכות יותר מהרגלים

אכן נראה לי כי אפשר לנו לזכות יותר ברגלים אלו שאותם יכולין לקיים בשלמות, פי ברגלים חסר לנו עליות רגל שזה היה עקר שמחת החג, וימים טובים דחנכה ופורים יכולין לקיים בשלמות וכו'.

וברגלים היה באמת עליות נפשות בני ישראל וכו', אבל בימים אלו יכולין לקבל הארת היום טוב כמו שאנו עומדין בלי שנוי. וזה רמז חנכה, פה, כמו שהם. פי ברגל מתעלין בני ישראל להקדשה, ועתה הקדשה בא לנו לתוך מקום החשוך,

לתקן נשמות שאבדו את בחינת שמיעתם, שמיעת קול הפרוץ, שבכל יום בת קול מכוזת ואמרת שובו בנים שובבים (זוהר ח"ג כו.), אין ששמעה על הר סיני עברי הם (קידושין כב.), שמע ישראל הסכת ושמע (דברים כז ט).

עכשו על ידי גר חנכה הקדוש ברוך הוא מצמצם אורו הקדוש למטה מעשרה ומקדשם ומתקנם באורו הנזך והבהיר לכולם בקדשתו העליונה, כמאמר (קידושין מא.) האב מקדש את בתו בעל פרה, עברי הם בעל פרה, וכמו שכתוב (יחזקאל כ לג) 'אם לא ביד חזקה, ועל ידי זה יתקנו פגמינו שפגמנו (שער הזמנים, חנוכה):

• שיבת אמת •

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

חנכה מועד המאיר בגלות תוך החשוך

נקרא חנכה, שמתחנך גם לאנשים הפשוטים, יען שהוא תקנת חכמים שקרוכה אל האדם, ולכך אמרו רבותינו הקדושים זי"ע כי חנכה ופורים הם מחזקים אותנו בגלות, פי הם מאירים בגלות תוך החשוך, שאור הוא להאיר במקום החשוך, שרגא בטהרא מאי מהני (שפת אמת ליקוטים):

בדורות האחרונים אין די בהארת הרגלים לכן הוסיף לנו השם יתברך חנכה ופורים

לשנה אחרת קבעים ועשאום יום טוב (שבת כא.). מקשין למה לא בשנה הראשונה. והענין הוא, כי הנה כל אלה הימים אשר המה קבועים לדורות, המה עמודים שהעולם

הוא הושענא רבה שהוא גמר חתימה, הלכך ערב חנכה הוא גמר חתימה, ובחנכה מתחלת השפיע והבהירות חדשה להוריד על נשמת ישראל, ולכך מדליקין גרות בחנכה שהם אור, לרמז על אורות הבהירות שמתחילין באותן הימים וכו'.

חנכה מלשון חנוף

וְשִׁמְעֵתִי ממורי ורבי הגאון המפרסם אור ישראל מורנו לוי יצחק ז"ל (מברדיטשוב) שפשאדם עושה דבר חדש נקרא זה הדבר חנוף שמתחנף את עצמו לדבר זה, וזה הוא להדליק נר חנכה הינו פשרוזה להדליק הנר, שהוא האורות שלמעלה, 'חנכה' הוא לשון חנוף, הינו שיהיה בעיניו בכל יום כחדשים, ועל ידי זה יתחזק את עצמו ויעבד במסירות נפש, ויפתחו כל השערים ויבא עליו כל הקדשות ויהיה מרפכה לשכינה, וזהו חנה כ"ו, ואז בונה עולמות למעלה וממשיך חסדים למטה:

• בית אברהם •

רבי אברהם מסלונים זיע"א

מהות החנכה - המשכת הארה מהימים הנוראים אף למצוי בקטנות המחין

חנכה הוא חג הראשון שאחרי ימים הקדושים. בשם הרב הקדוש מברדיטשוב ז"ל, שכל מה שזכו בימים נוראים בכתיבה וחתומה טובה, עדין כל זה בעולמות העליונים, וההמשכה לעולם הזה הוא על ידי מצות שבת וחג. וכל חג ממשיך המדה השייכת לזה החג, לדוגמא פסח מדת החסד, וכמו כן בכל המצות.

ולכן המצוה למטה מי' ומבחוץ, כמו שכתבו בספרים מזה (שנת תרמ"ד):

• קדשת לוי •

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

תחלת התגלות הארות השנה

נקרא 'חנכה', כידוע שכל הטובות של כל השנה נכתבו ונחתמו בראש השנה יום הכפורים ובשמיני עצרת, ומתגלה בכל יום יום, כאשר אבאר בסודות ראש השנה בסיפתא דשמיא. ובחנכה, מה שנחתם בראש השנה יום הכפורים החסדים של חנכה, שהמה קבועים תמיד כמו בזמן מתתיהו וכו', ובפורים נתגלה החסדים מה שנחתם בראש השנה יום הכפורים, ושמיני עצרת החסדים של פורים, וכן של פסח, ושל שבועות.

וההארה ראשונה של כל השנה אחר ראש השנה יום כפור ושמיני עצרת הוא חנכה, שעדין לא היה שום יום טוב משמיני עצרת. לכן נקרא 'חנכה', לשון התחלה וראשון של כל דבר נקרא חנכה, כאשר כתבנו למעלה לשון 'חנפת הבית', והוא ההארה ראשונה שבשנה, לכן נקרא חנכה. והבן:

• תולדות אהרן •

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א

שפע ובהירות השנה מתחיל לרדת בחנכה

הגה השפיע והבהירות שמוריד הבורא לישראל מתחלת מחנכה, כי עד חנכה